

Publikatiebias

Hofmans wijst er terecht op dat wij, achteraf gezien, alleen door veel extra inspanning onze te beperkte zoekstrategie in Medline hebben kunnen compenseren.¹ Zoals hij al eerder onder de aandacht bracht,² is het waarschijnlijk dat de mate van publikatiebias afhankelijk is van het onderwerp. De resultaten die met verschillende zoeksystemen in verband met de literatuur over acupunctuur worden verkregen, mogen zeker niet vrijmoedig geëxtrapoleerd worden naar andere medische onderwerpen. In dit verband zijn de problemen van een van ons met publikaties over het positieve effect van ginseng op vitaliteitsproblemen bij ouderen interessant. In een overzichtsartikel hierover werden deze als volgt verwoord.

'Eigen ervaring leert dat het niet eenvoudig is de resultaten van de humane experimenten met ginseng gepubliceerd te krijgen. Dit overzichtsartikel werd eerder ter publikatie aangeboden aan andere tijdschriften. Om mij onduidelijke redenen werd het niet aanvaard. Aan het besluit van de redactie van het Pharmaceutisch Weekblad dit manuscript te accepteren, ging een langdurig beoordelingsproces vooraf. Daarmee kan de verdenking van selectief publiceren niet alleen geuit worden tegenover de ginsengindustrie, maar ook tegenover "reguliere" tijdschriften. In verschillende referentiencommentaren werd de klinische werkzaamheid van ginseng in twijfel getrokken, onder andere omdat daarover onvoldoende in wetenschappelijke, niet-commerciële tijdschriften is gepubliceerd. Als reactie daarop beweert de ginsengindustrie dat pogingen om in deze tijdschriften te publiceren tot dusver zijn mislukt door vooroordelen bij de redacties. Een vicieuze cirkel dus.'³

Het is misschien aardig de hele exercitie omtrent de doeltreffendheid van een Medline-search⁴ eens te herhalen voor publikaties over ginseng. Geen van de 21 klinische experimenten in het artikel is gepubliceerd in een tijdschrift dat in de Index Medicus is opgenomen.

In een andere bijdrage stelt Hofmans ons enkele vragen.⁴ Waarom streefden wij naar volledigheid bij het opsporen van relevante literatuur over acupunctuur? Het antwoord luidt: omdat je nooit weet wat je nog zult vinden. Onder 'meta-analytici' wordt nog gedebatteerd over de vraag of je werkelijk alle gecontroleerde studies in een review moet opnemen. Het voordeel van 'volledigheid' is dat de lezer zelf zijn eventuele selectie kan maken.

Ten aanzien van Hofmans' vraag, waarom wij niet alle rapportages achter de acht abstracts hebben opgezocht, merken we op dat we bij nader inzien de strategie met betrekking tot

abstracts protocollair hadden moeten vastleggen. Ook wij leren nog iedere dag.

Gerben ter Riet, arts
 Jos Kleijnen, arts
 Paul Knipschild, hoogleraar epidemiologie
 Vakgroep Epidemiologie/Gezondheidszorgonderzoek, Rijksuniversiteit Limburg, Postbus 616, 6200 MD Maastricht

- ¹ Hofmans EA. Medline gerehabiliteerd [Ingezonden]. Huisarts Wet 1990; 33: 162-3.
- ² Hofmans EA. Publikatiebias – realiteit of mythe? De toegankelijkheid van onderzoek naar de effectiviteit van acupunctuur. Huisarts Wet 1990; 33: 14-5.
- ³ Knipschild P. Ginseng: pep of nep? Een overzicht van experimenten bij ouderen met stoornissen van de vitaliteit. Pharm Weekbl 1988; 123: 4-11.
- ⁴ Hofmans EA. De opbrengst van een Medline-search: de toegankelijkheid van onderzoek naar de effectiviteit van acupunctuur II. Huisarts Wet 1990; 33: 103-6.

Mammografie

Wij zijn het oneens met de aanbeveling in de standaard 'Mammografie' bij de consensus mammografie code D (radiologisch dubieus benigne).¹ Indien de kans op het in de borst aanwezig zijn van een maligniteit 5-10 procent is, dient dit ons inziens uitgesloten dan wel bevestigd te worden door middel van een cytologische punctie of een excisiebiopsie. Over dit punt werd overigens ook een afspraak gemaakt bij de consensusbijeenkoms d.d. 10.12.1983 van de CBO Nederlandse Vereniging voor Radiodiagnostiek. Het advies bij code D luidt: beeld voldoende verdacht om cytologie of biopsie te doen. Het lijkt ons juist dit advies over te nemen.

Dr. P.W. de Graaf
 Dr. A. Hennipman
 Prof. dr. H. Obertop

¹ Beusmans GHMI, De Geus CA, Hinloopen R, et al. Mammografie [Standaard]. Huisarts Wet 1990; 33(1): 26-32.

Uitstrijk

Als ontwerper van de Cervex-brush® wil ik graag een drietal opmerkingen maken over de Standaard 'Cervix-uitstrijken'.¹

- Mijns inziens hadden de drie methoden die er op het ogenblik zijn, successievelijk besproken moeten worden. Het staat er nu alsof men na de uitstrijk met de Cervex-brush® nog een spatel-uitstrijk moet maken.
- Ik wil benadrukken dat het begrip representa-

tiviteit (afkomstig uit de spatelperiode) alleen geldt voor een preparaat dat gemaakt is met één instrument. Dan pas is men er zeker van dat, als zowel endo- als ectocervicaal epitheel aanwezig is, ook de overgangszone bemonsterd is. Gebruikt men twee instrumenten, dan bestaat de kans dat het ene instrument de ene celsoort verzamelt, het andere instrument de andere celsoort, terwijl men door gebrek aan 'continuïteit' van de instrumenten de overgangszone mist.

• Sinds anderhalf jaar is de tekst van de gebruiksaanwijzing gewijzigd. Deze luidt nu als volgt:

- 1 plaats de topharen in het ostium externum.
- 2 druk door tot de zijharen omklappen.
- 3 roteer de kwast onder enige druk door de steel drie maal tussen duim en wijsvinger op en neer te laten rollen.
- 4 breng het celmateriaal op het objectglas door de kwast vanaf de matrاند gelijkmatig uit te strijken; elke zijde een of meerdere malen. Toelichting bij 3. Belangrijk is dat de kwast per rolbeweging minstens 360° draait. Hij moet dit dus 6 maal doen!

J. Kist
 Huisarts te Amsterdam

¹ Appelman CLM, Boer A, Bruinsma M, et al. Cervixuitstrijken [Standaard]. Huisarts Wet 1989; 32: 532-6.

OUDE JAARGANGEN

Veel huisartsen die het vak verlaten, zullen hun oude jaargangen van *Huisarts en Wetenschap* van de hand willen doen. Anderzijds zijn er beginnende huisartsen die geïnteresseerd zijn in overname van oude jaargangen. De redactiecommissie wil in dezen een bemiddelende rol spelen. Huisartsen die oude jaargangen hebben aan te bieden, en huisartsen die geïnteresseerd zijn in overname van oude jaargangen, kunnen zich *schriftelijk* wenden tot het redactiesecretariaat: Postbus 14015, 3508 SB Utrecht; beide partijen worden dan met elkaar in contact gebracht. De redactiecommissie gaat er daarbij van uit dat voor een dergelijke overname niet meer hoeft te worden betaald dan de verzendkosten. Overigens aanvaardt de redactiecommissie generlei aansprakelijkheid voor de transacties die uit haar bemiddeling mochten voortvloeien.